

Комунальний вищий навчальний заклад
«ВІННИЦЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
21050 м.Вінниця, вул.Грушевського, 13, тел./факс 55-65-60,
E-mail: bil@mail.vinnica.ua

Відділ початкової освіти

тел. 55-65-81

Лесіна О.В., Гальчевська Н.А.,
завідуюча та методист
відділу початкової освіти

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У 2019-2020 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

У 2019/2020 н. р. продовжується системне реформування шкільної освіти на засадничих принципах, підходах та цінностях, викладених у Концепції Нова українська школа.

Міністерством освіти і науки спільно з Національною академією педагогічних наук України та Інститутом модернізації змісту освіти підготовлені та надані методичні рекомендації з викладання предметів на 2019/2020 навчальний рік (Лист № 1/11-5966 від 01.07.2019 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2019/2020 навчальному році»). З ними можна ознайомитись на сайті Нова українська школа за покликанням:

<https://nus.org.ua/news/mon-rozrobylo-metodychni-rekomendatsiyi-z-vykladannya-predmetiv-na-2019-2020/>

або сайті Міністерства освіти і науки України за покликанням:
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/metodychni-rekomendaciyi>

У підготовці до організації навчального року важливою також буде інформація таких листів:

- ✓ Лист МОН України № 1/9-414 від 27.06.2019 «Деякі питання щодо створення у 2019/2020 н. р. безпечного освітнього середовища, формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок»;

- ✓ Лист МОН України №1/9-409 від 26.06.2019 "Щодо організації інклюзивного навчання у закладах освіти у 2019/2020 навчальному році";
- ✓ Лист МОН України №1/9-365 від 10.06.2019 "Про переліки навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах освіти у 2019/2020 навчальному році".

У міністерських рекомендаціях значну увагу відведено принципу та механізмам реалізації компетентнісного підходу до навчання. Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87, визначено: **«Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння, як: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами».**

Усі ці вміння чітко окреслюють та актуалізують важливість **комунікативного аспекту** початкової освіти.

16 липня 2019 року в Україні набрав чинності закон **«Про забезпечення функціонування української мови як державної»**, який гарантує офіційні позиції української мови у державному управлінні, сфері послуг, освіті й медіа, активне послугування нею в усіх сферах суспільного життя.

Державним стандартом початкової освіти задекларовано:

- 1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;
- 2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних 2 комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування.

Таким чином, у початковій школі відбувається переорієнтація процесу навчання рідної мови на розвиток мовної особистості молодшого школяра, формування його комунікативної компетентності.

Комунікативний компонент змісту початкової освіти забезпечує смислове сприйняття навколишнього світу, формує і розвиває навички спілкування на основі взаємоповаги, взаєморозуміння, спрямовує особистість на досягнення соціальної злагоди, моральної єдності, а через них – високого рівня спільності за умови, що кожний її учасник зберігає власну індивідуальність, забезпечує розширення кола взаємозв'язків, збагачення їх змісту.

Комунікативна компетентність – це здатність вступати в комунікацію, бути зрозумілим, вільно та ефективно спілкуватися. Вона передбачає комплексне застосування мовних і немовних засобів, уміння змінювати тематику та коло спілкування, а також вміння інтерпретувати невербальні прояви інших людей. Комунікативна компетентність формується в умовах безпосередньої взаємодії і є результатом досвіду спілкування між людьми.

Загальними результатами змісту мовно-літературної освітньої галузі початкової школи, водночас, певними орієнтирами для учителя, критеріями сформованості **комунікативної компетентності молодшого школяра** (за Стандартом) є свідчення того, що здобувач освіти:

- ! взаємодіє з іншими особами усно,
- ! сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;
- ! сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовує її для збагачення свого досвіду;
- ! висловлює думки, почуття та ставлення,
- ! взаємодіє з іншими особами письмово та в режимі реального часу,
- ! дотримується норм літературної мови;
- ! досліджує індивідуальне мовлення для власної мовної творчості, спостерігає за мовними явищами, аналізує їх.

Комунікативна компетентність формується винятково в умовах безпосередньої взаємодії. Тому важливо освітній процес у початковій школі планувати як навчальну «суб'єкт- суб'єктну» взаємодію між учителем, учнями, батьками, адміністрацією та іншими представниками громади, в якій учні мають отримати досвід комунікації з суспільством.

У цьому контексті рекомендуємо ще раз звернутись до матеріалів Серпневої конференції 2018 року: [Секція НУШ: компетентності для життя в 21 столітті](https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/konferenciyi/serpneva-konferenciya-2018/sekciya-nush-kompetentnosti-dlya-zhittya-v-21-stolitti)

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/konferenciyi/serpneva-konferenciya-2018/sekciya-nush-kompetentnosti-dlya-zhittya-v-21-stolitti>

Необхідною умовою досягнення комунікативної компетентності є поєднання трьох дидактичних підходів: навчання «про», навчання «через», навчання «для».

Навчання «про». Такий підхід відноситься до когнітивного виміру в навчанні. Він передбачає обов'язковість навчального предмета. Навчальні заняття української мови та зміст мовно-літературної складової інтегрованого курсу «Я досліджую світ» передусім надають освітні можливості для набуття комунікативних знань та вмінь: ознайомлення учнів з найважливішими правилами усного та писемного мовлення і спілкування; практичне засвоєння формул ввічливості, які виховують мовну культуру, інтелігентність, вишуканість мовця; моделювання різних мовленнєвих ситуацій; дослідження власного мовлення та мовленнєвої діяльності інших; створення повідомлень на відомі теми та обмін ними; досвід ігрового спілкування через театралізацію, імпровізацію; дослідження текстів, в тому числі медіапродукції, на предмет пошуку інформації та мовних засобів тощо. На уроках мови учні збагачують свій словниковий запас, набувають умінь добирати найбільш влучні слова, використовувати синоніми, антоніми, фразеологізми, практикуються у побудові значно складніших синтаксичних конструкцій, ніж ті, які трапляються в побутовому мовленні.

Навчання «через». Основна ідея навчання «через» полягає у володінні та застосуванні учнями різними видами мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, написання, театралізації, дослідження усного та писемного мовлення); мовою, як засобом спілкування; здатності діяти в життєвих ситуаціях відповідно до норм і правил (ефективно співпрацювати з партнерами в групі та команді, виконувати різні соціальні ролі, брати на себе відповідальність за прийняття рішень та їх виконання).

Навчання «для». Ця дидактична перспектива стосується взаємозв'язку між шкільним досвідом та подальшим життям: досвід

шкільного життя впливає загалом на соціалізацію. Але разом з тим життя в школі є частиною реального життя. Велика частина досвіду, що учень набуває в школі, буде відображена в його дорослому житті. Навчання «для» відповідає важливості навчання для подальшого життя. Це передбачає використання ефективних методик, спрямованих на формування в учнів навичок активної участі; здатності формувати власну точку зору та поважати точку зору інших; вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди, уникати конфліктних ситуацій; формувати бачення самого себе у взаємозалежності з іншими, усвідомлення важливості та цінності ефективного спілкування.